

ingediend op **1798** (2022-2023) – Nr. 1
18 juli 2023 (2022-2023)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking
en Toerisme
uitgebracht door Joris Nachtergaele

over de recente ontwikkelingen inzake Taiwan

*Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden,
Internationale Samenwerking en Toerisme:*

Voorzitter: Cathy Coudyser.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Karl Vanlouwe;
Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder;
Karin Brouwers, Vera Jans;
Emmily Talpe, Bart Tommelein;
Staf Aerts, Tine Van den Brande;
Annick Lambrecht.

Plaatsvervangers:

Maaïke De Vreese, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Steven Vandeput, Manuela Van Werde;
Adeline Blancquaert, Stefaan Sintobin, Anke Van dermeersch;
Orry Van de Wauwer, Loes Vandromme;
Jean-Jacques De Gucht, Marino Keulen;
Chris Steenwegen, Jeremie Vaneekhout;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

1.	Toelichting door Sara Van Hoeymissen	4
1.1.	Relaties met Taiwan	4
1.2.	Conflictdreiging.....	5
1.3.	Nationale en internationale politieke context.....	7
2.	Vragen van de commissieleden	8
2.1.	Tussenkomst van Joris Nachtergaele	8
2.2.	Tussenkomst van Bart Tommelein	8
2.3.	Tussenkomst van Karin Brouwers.....	9
3.	Antwoorden van Sara Van Hoeymissen	9

Bijlage: zie de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be

Op dinsdag 30 mei 2023 hield de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme, een gedachtewisseling over de recente ontwikkelingen in Taiwan met Sara Van Hoeymissen, onderzoeker bij de eenheid Economische Veiligheid aan de Koninklijke Militaire School en deeltijds gastprofessor aan het Departement Politieke Wetenschappen van de Vrije Universiteit Brussel. Zij maakte gebruik van een presentatie die terug te vinden is op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

1. Toelichting door Sara Van Hoeymissen

Sara Van Hoeymissen verwijst bij de start van haar uiteenzetting naar de geplande verkiezingen in Taiwan begin 2024. De timing van de gedachtewisseling is goed gekozen, omdat men verwacht dat de spanningen in aanloop naar de verkiezingen zullen oplopen.

1.1. Relaties met Taiwan

De spreker gaat eerst in op de context van de huidige relatie tussen Taiwan en België en de relatie met Vlaanderen en de Europese Unie.

De algemene context van de relaties is het een-Chinabeleid. Dat houdt in dat de overheid van de Volksrepubliek China wordt erkend als de enige overheid van China én dat er geen unilaterale of gewelddadige wijziging komt van de huidige status quo in de relaties tussen China en Taiwan. Dat is verschillend van het een-Chinaprincipe zoals het door China zelf wordt aangehangen. China stelt immers duidelijk dat Taiwan deel uitmaakt van China.

Met het een-Chinabeleid als uitgangspunt zijn er mogelijkheden tot samenwerking met Taiwan. In 2020 ondertekende Vlaanderen een nieuw memorandum van overeenstemming met Taiwan, waardoor men op een heel aantal beleidsdomeinen kan samenwerken: onderwijs, volksgezondheid en welzijn, milieubeleid, innovatie, schone technologieën, bedrijven en investeringen, werkgelegenheid en beroepsopleiding, wetenschap en hernieuwbare energie.

Wat de relaties tussen Taiwan en België betreft op het vlak van investeringen en handel, is er een handelsbalanstekort van België met Taiwan. De reden is dat de uitvoer naar Taiwan de invoer vanuit Taiwan niet kan bijbenen. Taiwan is voor België een relatief kleine handelspartner buiten de Europese Unie. Andere Europese landen, in het bijzonder Nederland en Duitsland, vinden heel wat meer exportkansen op de Taiwanese markt. Zij zijn goed voor ongeveer 60 procent van de Europese handel met Taiwan. België is maar een van de handelspartners.

België voert vooral farmaceutische producten en voertuigen uit. Voor de invoer gaat het vooral om staalproducten en halfgeleiders. Die maken meer dan de helft van de invoer uit. Het marktaandeel van Taiwan in de invoer is de voorbije jaren wel in stijgende lijn. Indien er zich een conflict zou voordoen in de Straat van Taiwan zou dat voor de halfgeleiders die ingevoerd worden een probleem zijn. Bovendien zou de invoer uit de omliggende regio ook ernstig verstoord kunnen geraken. Dat illustreert het grote belang van stabiliteit in de regio.

Het verhaal van de overige EU-landen is soortgelijk. De invoer uit Taiwan in de overige EU-landen stijgt ook, maar minder snel dan voor België. Het marktaandeel van Taiwan in de totale invoer van de Europese Unie is in zijn geheel ook iets lager dan voor België. België is dus buitengewoon kwetsbaar als het gaat om de invoer van halfgeleiders uit Taiwan.

De sterke stijging van invoer van staalproducten uit Taiwan is opvallend. Het lijkt erop dat Taiwan een deel van de vroegere invoer van staal uit Rusland aan het overnemen is.

Wat investeringen betreft, is België relatief weinig actief in Taiwan. Nederland is daar koploper, ook Denemarken en Luxemburg zijn relatief sterk actief in Taiwan. De spreker meent dat er voor België nog ruimte is voor een verdere groei in investeringen.

1.2. Conflictdreiging

Voor China is de terugname van Taiwan een uitgemaakte zaak, vandaag meer dan ooit. Voor China is Taiwan 'the core of the core' van wat China ziet als zijn nationaal belang, de essentie van de essentie. Het valt dan ook te verwachten dat China zeer vastberaden zal zijn – op zijn minst in de intentie – om Taiwan terug te nemen. President Xi Jinping verzekerde zijn partijleden op het partijcongres in 2022 dat "a complete reunification of our country must be realised and can without doubt be realised." De vraag lijkt dus niet of het zal gebeuren, maar wanneer en hoe.

De spreker meent dat het op dit moment onmogelijk is een antwoord te geven op de vragen wanneer en hoe, China laat immers niet in zijn kaarten kijken. Op basis van uitspraken van Chinese leiders kunnen wel zaken worden afgeleid. Zo wordt de terugname soms gekoppeld aan "the dream of rejuvenation of the Chinese nation", de droom om China opnieuw te zien opstaan. Dat wordt algemeen begrepen als honderd jaar na het ontstaan van de Volksrepubliek China in 1949. Dat betekent dus dat tegen 2049 Taiwan met China verenigd zou moeten zijn.

Sommige bronnen menen dat president Xi Jinping de terugname graag binnen zijn ambtstermijn ziet gebeuren. Hij zou nog tot 2027 aan de macht zijn, eventueel tot 2032. Het volksbevrijdingsleger heeft alleszins de opdracht gekregen om tegen 2027 in staat te zijn om Taiwan terug te nemen. Dat gaat over de capaciteit, maar het is eveneens een mogelijke datum.

China wil alleszins niet dat de kwestie blijft aanslepen. Dat is niets nieuws, want al in 2005 is er de 'anti-secession'-wet gekomen waarin staat dat indien de terugname van Taiwan te lang aansleept en alle middelen om Taiwan op vreedzame wijze terug te nemen zijn uitgeput, de Chinese territoriale integriteit op een niet-vreedzame wijze dient te worden gerealiseerd. Op een bepaald moment zal er dus een politieke beslissing komen dat het niet meer mogelijk is om Taiwan op vreedvolle wijze in te lijven. In de wet staat wel dat het in eerste instantie de bedoeling is de nationale hereniging op een vreedzame wijze te bewerkstelligen.

Gedurende een lange periode had China een vrijwillige terugkeer van Taiwan voor ogen via het principe van 'one country, two systems', zoals bij Hong Kong en Macau is gebeurd. In de ogen van Taiwan, als autonome democratie, was dit geen wenselijk scenario. Door de recente ontwikkelingen en inmenging van China in Hong Kong heeft men in Taiwan immers gezien dat er niet veel in huis is gekomen van het 'one country, two systems'-principe.

Voor een gedwongen terugname heeft China twee opties. Een eerste optie is via de manipulatie van de overheid en de bevolking in Taiwan. China heeft daar al enorm op ingezet door allerlei desinformatiecampagnes, het zetten van psychische druk, het zetten van politieke druk op de bondgenoten van Taiwan – met succes, bondgenoten verlaten Taiwan een na een –, economische dwang, pesterijen, de sabotage van internetinfrastructuur, het hacken van overheidswebsites enzovoort. Die acties moeten de inwoners en de overheid van Taiwan overtuigen dat het niet mogelijk is onafhankelijk, zonder China, te functioneren.

Er zijn steeds meer militaire componenten aan de manipulatie en intimidatie: militaire manoeuvres, intrusies in het luchtruim van Taiwan, het regelmatig overschrijden van de mediaanlijn in de Straat van Taiwan. Aan die militaire component zijn risico's verbonden. China gaat immers altijd een stapje verder. De spreker verwijst naar de reactie op het bezoek van Nancy Pelosi aan Taiwan. Taiwan moet zich vervolgens telkens de vraag stellen of en hoe het gaat antwoorden. Deze escalatie heeft als gevolg dat een aantal militaire acties bijna genormaliseerd zijn, waardoor zowel China als Taiwan altijd verder moeten gaan om militair een duidelijk statement maken. Dat verhoogt dan weer het risico op ongevallen en misverstanden, met eventueel onvoorziene daden of ongevallen als gevolg. Vanuit het standpunt van Taiwan kan men dat zien als een dreigende donkere grijze wolk die groter wordt.

Een tweede optie voor de terugname is de militaire optie. Als China spreekt over een vreedzame oplossing, sluit het dwang zeker niet uit: dwang valt onder de niet-militaire opties. China heeft de laatste tijd een toenemend zelfvertrouwen als het gaat over zijn militaire capaciteit. Dat kan men bijvoorbeeld afleiden uit beleidsdocumenten waar vaak gesproken wordt in termen van 'we kunnen het'. China heeft ten aanzien van Taiwan het voordeel dat het een enorme bevolking en economie heeft, terwijl Taiwan met 23 miljoen inwoners sowieso beperkter is voor het genereren van militaire capaciteit. Er is dus een grote asymmetrie tussen de militaire capaciteiten van beide landen.

China bouwt zijn militair apparaat op met het oog op het met geweld innemen van Taiwan, rekening houdend met de factor Verenigde Staten. Daarbij ontraadt het de Verenigde Staten om militair deel te nemen aan een eventueel gewapend conflict. Via de zogenaamde A2/AD of de 'Anti-Access/Area Denial'-strategie probeert het de Verenigde Staten te beletten Taiwan snel ter hulp te komen in de Straat van Taiwan bij een eventueel gewapend conflict. Het gaat dan om de ontwikkeling van raketten en nucleair aangedreven duikboten, gericht tegen Amerikaanse basissen en vliegdekschepen in de regio.

Om de risico's van een Chinese aanval op Amerikaanse militaire installaties te beperken, wordt er vanwege de Verenigde Staten gedacht aan een meer verspreide aanwezigheid van hun militaire capaciteit in de Straat van Taiwan. De spreker maakt nog een kanttekening bij de Amerikaanse strategische ambiguïteit op dit vlak. Op basis van hun uitspraken daarover weet men niet of de Verenigde Staten Taiwan ook effectief militair te hulp zal snellen bij een militaire aanval van China.

Concreet heeft China verschillende militaire opties. Een blokkade van de havens, die alle gelegen zijn aan de westkust, is een vaak gehoorde strategie. Op die manier zou men de Taiwanese economie trachten te verlammen. Een luchtaanval behoort eveneens tot de mogelijkheden. China heeft immers ballistische raketten geïmporteerd in de regio, richting Taiwan. Bij wijze van beeldspraak kan men zeggen dat de inwoners van Taiwan hun hele leven in de loop van een geweer kijken. China zet ook heel hard in op gevechtsvliegtuigen, die bij zo'n luchtaanval op Taiwan nuttig zijn.

Het meest extreme militaire scenario is een amfibische invasie van Taiwan over de 130 kilometer brede Straat van Taiwan, gevolgd door een bezetting. Men leest dat dat geen eenvoudige operatie zou zijn, onder andere omdat Taiwan een rotskust heeft. China zelf sluit dat scenario zeker niet uit.

Bij het overlopen van de verschillende Chinese strategieën is het belangrijk te beseffen dat het geen of-ofverhaal is. Verschillende strategieën liggen tegelijk op tafel. Zowel het dwingende, het vrijblijvende en de militaire strategie worden tegelijk uitgespeeld. Dit totaalpakket maakt de situatie in Taiwan bijzonder moeilijk.

1.3. Nationale en internationale politieke context

Begin 2024 vinden er in Taiwan verkiezingen plaats. Traditioneel is dat een periode van hoogspanning. Er zijn twee grote partijen die een fel bevochten strijd voeren tegen elkaar. Momenteel is de DPP – de Democratische Progressieve Partij – aan de macht maar het is mogelijk dat de Kuomintang – de huidige oppositie – het hen moeilijk zal maken. Ook is het afwachten hoe China in de aanloop naar de verkiezingen zal reageren. Bij een discours van Taiwanese onafhankelijkheid is het best mogelijk dat er een reactie komt van China. Anderzijds ondersteunt China kandidaten die een betere relatie met China voorstaan – door bijvoorbeeld een betere economische samenwerking te bepleiten als die kandidaat aan de macht komt – al is het daar voorzichtig in, net om die kandidaat in de ogen van de Taiwanese bevolking niet als een te grote pro-Chinese kandidaat voor te stellen.

Uit opiniepeilingen in Taiwan blijkt dat er weinig mensen zijn die Taiwan in de nabije toekomst onafhankelijk willen, evenmin zijn er weinig inwoners die voorstander zijn van een volledige terugkeer naar China. De meeste mensen prefereren een status quo, al dan niet met een ander statuut op langere termijn (onafhankelijk dan wel opgaan in China). Dat is de reden waarom de verkiezingen zo felbevochten zijn. De politieke partijen moeten trachten om binnen dat overheersende sentiment van status quo het verschil te maken. Vaak is het zo dat de partij die in de oppositie zit bij de volgende verkiezingen de winnaar is. Dat kan worden geïnterpreteerd als een corrigerende reactie van de bevolking – hetzij op een eerder pro-Chinabeleid dan wel op een eerder pro-onafhankelijk beleid – waardoor de status quo de facto standhoudt.

Vanuit internationaal perspectief is er momenteel een polarisatie van de verhoudingen tussen China en de Verenigde Staten. Tijdens het recentste Volkscongres zei president Xi Jinping dat de Verenigde Staten erop uit zijn China in te perken. Dat is in feite koudeoorlogsretoriek die opnieuw opduikt. Ook ten aanzien van Taiwan wordt met een beschuldigende vinger gewezen naar Verenigde Staten. China stelt dat Taiwan niet zou staan waar het nu staat zonder de steun van de Verenigde Staten.

De spreker merkt op dat de recente aandacht voor Taiwan een tweesnijdend zwaard is. De bewoners beseffen dat hun onafhankelijkheid afhangt van hun economisch overleven. Door de aandacht voor de risico's op een conflict in de Straat van Taiwan, is men bang dat Taiwan gepercipieerd wordt als een gevaarlijke plek waardoor het een minder aantrekkelijke partner wordt voor investeringen.

Sara Van Hoeymissen meent dat het belangrijk is dat men kijkt naar wat de Taiwanese zelf willen: een status quo en een voortzetting van hun economische activiteiten. Defensiespecialist Sven Biscop noemt deze houding een 'keep calm and carry on'-mentaliteit. Taiwanese zijn, gezien het feit dat ze een groot deel van hun geschiedenis onder dwang hebben geleefd, dat voor een stuk gewoon geworden. Ze focussen zich op hun dagdagelijkse activiteiten, wat niet wegneemt dat de donkere wolken hun angst inboezemen.

De internationale ruimte van Taiwan slinkt. Dit jaar besliste Honduras de kant van China te kiezen. Taiwan heeft nu nog dertien diplomatieke partners. Het is ook slecht nieuws dat de multilaterale orde aan het afkalven is. In het verleden kon Taiwan overleven door zijn economische activiteiten en door multilaterale samenwerkingen aan te gaan. Vandaag hebben multilaterale samenwerkingen minder gewicht. De Wereldhandelsorganisatie bijvoorbeeld, waarvan Taiwan lid is, is veel minder dynamisch dan in het verleden. Het is bovendien voor Taiwan heel moeilijk om nieuwe bilaterale verdragen af te sluiten. Veel landen zijn immers bang voor sancties vanwege China indien ze dergelijke bilaterale akkoorden sluiten.

Er is volgens de spreker nog heel wat werk om de Belgische en Europese positie ten aanzien van Taiwan te definiëren. De laatste tijd is er meer aandacht voor economische veiligheid. Een gewapend conflict met een handelspartner, in casu Taiwan, zou de economie in Europa in gevaar brengen.

In Europa is er een schrijnend gebrek aan kennis over Taiwan. Europa is vaak aangewezen op onderzoek uit de Verenigde Staten. De spreker hoopt op de ontwikkeling van eigen expertise. Het voeren van een eigen Europees beleid vereist eigen expertise. De spreker meent dat men ook moet nadenken over de manier waarop men die gewenste status quo vanuit Europa kan bewerkstelligen. Een voorbeeld is het voorstel van Josep Borrell dat Europese landen zouden patrouilleren in de Straat van Taiwan. Dat is echter onrealistisch: er is amper aanwezigheid en er is geen kader.

Landen die Taiwan willen steunen, moeten de samenwerking aanhouden zodat Taiwan een brede waaier van economische partners en kansen kan behouden. De spreker kan zich wel voorstellen dat landen, als de veiligheidsdreiging verder toeneemt, zich gaan afvragen of het nog veilig is om bijvoorbeeld studenten of wetenschappers naar Taiwan te laten gaan. Maar een verdere samenwerking is wel wat vele Taiwanese hopen en wat hen ook ademruimte zou geven.

Ten aanzien van China is het volgens de spreker belangrijk rode lijnen uit te zetten. Europa heeft zijn economische relatie met China als belangrijkste hefboom, maar er is duidelijk geen eensgezindheid binnen de Europese Unie. China weet dat en speelt hierop vaak in met een verdeel-en-heersstrategie ten aanzien van Europa.

2. Vragen van de commissieleden

2.1. Tussenkost van Joris Nachtergaele

Joris Nachtergaele vraagt – gezien het besef dat Europa moet gaan naar één geopolitiek standpunt – wat het onderscheid tussen de Amerikaanse en de Europese lijn kan zijn. In dat verband rijzen bijkomende vragen. Welke klemtonen kan Europa leggen? Wat zijn de rode lijnen? Wat zijn de evenwichten die gezocht moeten worden, ook in de context van de mensenrechten?

2.2. Tussenkost van Bart Tommelein

Bart Tommelein meent dat dit sluimerende internationale conflict grote gevolgen kan hebben op de geopolitieke ontwikkelingen. Hij stelt dat vast China zich in eigen land repressief gedraagt en in de rest van de wereld steeds agressiever. Hij verwijst ook naar de resoluties die in de commissie Buitenlands Beleid tot stand zijn gekomen en waarin gepleit wordt voor een sterk partnership tussen Vlaanderen en Taiwan (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 534/1-5).

Bart Tommelein vraagt aan de gastspreker wat de Europese Unie concreet kan doen om Taiwan te ondersteunen, gezien de onenigheid die er momenteel heerst ten aanzien van China. Ook breder bekeken vraagt hij zich af welke actieve en nuttige rol Europa kan spelen in de Indo-Pacifische regio. De Amerikaanse strategie lijkt als het doel te hebben via afschrikking een directie confrontatie te vermijden. Het is een soort van verzekering, een investering waarvan men hoopt dat men er nooit een beroep op hoeft te doen. In welke mate kan men veronderstellen dat de Verenigde Staten Taiwan effectief te hulp zullen komen bij een militair conflict?

Ook de impact van een dergelijk conflict op het huidige conflict tussen Rusland en Oekraïne wordt besproken. De vraagsteller verwijst hier naar de cyberoorlog tussen de strijdende partijen en naar eerdere cyberaanvallen van China in Taiwan. Hoe gaat Taiwan daarmee om en wat valt daaruit te leren?

Bart Tommelein is voorstander van een bilateraal investeringsakkoord van de EU met Taiwan, bijvoorbeeld om toeleveringsketens te garanderen. Taiwan is een van de belangrijkste producenten van halfgeleiders en chips wereldwijd en van cruciaal belang in onze mondiale economie. Wat zijn de gevolgen van een bilateraal investeringsakkoord? Versterkt dit de economische banden, of niet? Zijn er al bilaterale plannen of gesprekken? Hoe zou China hierop reageren?

2.3. Tussenkomen van Karin Brouwers

Karin Brouwers stelt vast dat er rond 2015 een detente was in de relatie tussen China en Taiwan en zelfs een verzoeningsproces. Welke elementen hebben geleid tot de spanningen van de laatste jaren? De vraagsteller vraagt zich ook af of ze goed heeft begrepen dat er uiterlijk in 2049 een militair treffen komt. Eveneens wordt de vraag gesteld naar de waarschijnlijkheid van een militaire interventie van de Verenigde Staten. Volgens Karin Brouwers moet voorkomen worden dat China militair ingrijpt. Dat zou de regionale stabiliteit en onze economische veiligheid ondermijnen. Zij vraagt daarom of er initiatieven zijn voor een constructieve dialoog tussen China en Taiwan en of de Verenigde Naties of de Europese Unie daar een rol in kunnen spelen.

Ten tijde van de covidpandemie heeft Taiwan benadrukt dat het grote inspanningen levert rond dit thema. Karin Brouwers vraagt of men zich constructief moet opstellen ten aanzien van de deelname van Taiwan aan internationale organisaties, bijvoorbeeld aan gezondheidsorganisaties.

3. Antwoorden van Sara Van Hoeymissen

Sara Van Hoeymissen pleit voor een eigen Europees beleid ten aanzien van Taiwan. De recente uitspraken van de Franse president Emmanuel Macron na het bezoek aan China veroorzaakten controverse maar velen waren het wel eens over de nood aan een gezamenlijk Europees standpunt. De Verenigde Staten zijn bij wet gebonden om Taiwan te voorzien van defensieve wapens en de eigen capaciteit te behouden opdat ze Taiwan kunnen helpen bij een eventuele Chinese agressie.

De Europese Unie heeft een dergelijke verbintenis niet en kan daardoor een eigen koers varen. Sara Van Hoeymissen beklemtoont dat het belangrijk is niets te ondernemen dat ingaat tegen de wens van de Taiwanese bevolking. In deze context kan de vraag gesteld worden of bijvoorbeeld het bezoek van Nancy Pelosi niet opgedrongen wordt aan de bevolking van Taiwan. Ze worden door de Verenigde Staten hierdoor mee in het bad getrokken. De Europese Unie kan een meer voorzichtige diplomatie aan de dag leggen.

De spreker meent dat de Taiwanese zelf moeten kunnen bepalen welke prijs zij uiteindelijk bereid zijn te betalen voor hun autonomie.

In verband met de partnerschappen is het de vraag of men iets symbolisch wil doen, of een partnerschap wil afsluiten dat voor Taiwan een reëel verschil kan maken. Sara Van Hoeymissen meent dat de Europese Unie meer op het spoor zit van een partnerschap dat een verschil kan maken, en dat is volgens de spreker ook een verdedigbare keuze. Alle partnerschappen of beleidskeuzes die het Taiwan mogelijk maken om niet gedwongen voor China te moeten kiezen, zijn volgens haar goede initiatieven.

Wat de waarschijnlijkheid van een Amerikaanse militaire interventie bij een Chinese agressie betreft, verwijst de spreker naar een aantal zaken. Er is de Taiwan Relations Act, die zegt dat de Verenigde Staten de capaciteit moeten behouden om Taiwan te helpen in geval van Chinese agressie. Anderzijds hebben de Verenigde Staten nooit met zo veel woorden gezegd dat ze Taiwan militair zullen bijstaan in

een conflict. President Joe Biden is wel de uitzondering, hij heeft dat wel al een paar keer gezegd, maar zijn uitspraken worden door zijn administratie meteen daarna gerelativeerd. Sara Van Hoeymissen meent dat de uitspraken van Joe Biden bewust zijn gedaan als signaal.

Ook de allianties van de Verenigde Staten met Japan en de Filippijnen spelen daarbij een rol. Deze landen voelen en vrezen ook dat zij mee in het bad kunnen worden getrokken. De uitspraken van Joe Biden moeten ten aanzien van die landen ook tonen dat het de Verenigde Staten menens is met het verdedigen van hun vrijheid.

Op het vlak van 'resilience', cyberoorlog en economische dwang, kan men veel leren van Taiwan. China heeft Taiwan voor een groot deel afhankelijk gemaakt van de Chinese economie en misbruikt deze afhankelijkheid nu door Taiwan te manipuleren. Taiwan is een voorbeeld van hoe zowel bevolking als bedrijfsleven weerbaarder kunnen worden gemaakt.

Voor het al dan niet afsluiten van een bilateraal investeringsverdrag verwijst Sara Van Hoeymissen naar haar antwoord in verband met de partnerschappen. Taiwan is vragende partij voor dergelijke nieuwe verdragen, maar Europa zegt – ingegeven door de vrees om tegen de kar van China te rijden – dat de huidige verdragen volstaan en dat de economische samenwerking voldoende goed verloopt. Taiwan heeft slechts een drietal bilaterale investeringsverdragen, en uitsluitend met diplomatieke partners. Veel landen hebben wel allerlei samenwerkingen, maar geen effectieve bilaterale investeringsverdragen. Dat is indicatief voor hoe de rest van de wereld tegenover dergelijke verdragen staat.

In 2015 was er een ontspanning in de relaties tussen beide landen. Maar bij veel Taiwanese groeide het sentiment dat men te dicht bij China was gaan aanleunen. In 2016 is daardoor ook de DPP aan de macht gekomen en is er weer wat meer afstand genomen van China. President Tsai Ing-wen heeft de voorbije jaren een eerder voorzichtig – voorzichtig vanuit het besef dat de DPP een eerder pro-onafhankelijke visie heeft – beleid gevoerd ten aanzien van China. Toch heeft China negatief gereageerd, met alle verwickelingen tot gevolg die we de afgelopen jaren gezien hebben.

De opbouw van de militaire capaciteit gebeurt altijd met de hoop dat ze niet nodig zal zijn. De vergrijzing van de Chinese samenleving en de vertragende economie zijn beperkende factoren. Xi Jinping staat allicht niet te springen om Taiwan op een gewapende manier in te nemen, maar uitsluiten kan men het niet. Belangrijke elementen in deze discussie zijn eveneens dat er onder Xi Jinping steeds minder debat, laat staan een kritische tegenstem, mogelijk is. De spreker haalt het voorbeeld aan van een artikel in een Chinees tijdschrift een aantal jaren geleden waarin verschillende opties over Taiwan werden aangekaart. Momenteel is het volgens de spreker heel gevaarlijk om dat te doen en kan dat niet meer. De realiteit noopt China tot enige terughoudendheid, maar de retoriek en de toon van het debat gaan anderzijds wel in de richting van een confrontatie.

Over het lidmaatschap van de multilaterale organisaties denkt de spreker dat het in belangrijke mate een kwestie is van politieke wil. Bij de Wereldhandelsorganisatie is Taiwan bijvoorbeeld lid als een douanegebied. In de bestaande context is die goede wil er echter niet. Er is sowieso weinig politieke wil om multilaterale organisaties relevant te houden. Voor Taiwan is dat jammer, omdat het Taiwan de gelegenheid gaf internationaal te participeren. Taiwan had inderdaad in de context van de covidpandemie gehoopt toegelaten te worden tot de World Health Assembly. Taiwan slaagt er wel in om veel landen te overtuigen hun stem aan Taiwan te lenen. Dat is een mogelijkheid voor Vlaanderen of België zonder dat daarbij de nek te hard moet worden uitgestoken. Voor een volwaardig lidmaatschap ontbreekt momenteel het nodige pragmatisme.

Cathy COUDYSER,
voorzitter

Joris NACHTERGAELE,
verslaggever